

Klei en veen

De aanwezigheid van veel klei- en veengronden gaat gepaard met extra financiële uitgaven bij bijvoorbeeld bouwprojecten of de aanleg van infrastructuur. Uit dien hoofde worden ze daarom ook wel ‘slechte gronden’ genoemd. Ze komen vooral voor in het westen van het land en in bepaalde delen van het noorden.

Klei- en veengronden brengen voor de desbetreffende gemeenten extra financiële kosten met zich mee bij bijvoorbeeld bouwactiviteiten en aanleg van infrastructurele werken, en bij het onderhoud hiervan. In de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt daarmee rekening gehouden. Voor de uitvoering van de Financiële verhoudingswet welke die uitkering regelt, heeft daarom de toenmalige Rijks Geologische Dienst in de periode 1992–1996 de verspreiding van de klei- en veengronden opnieuw in kaart gebracht.

In zijn totaliteit blijkt onder het Nederlands landoppervlak zich ruim vijfduizend vierkante kilometer aan klei- en veenlagen uit te strekken. Iets meer dan twee vijfde deel daarvan bestaat uit klei, ruim de helft uit kleiveen en zes procent uit alleen veen.

Landen van klei en veen

Klei- en veengronden komen het meest voor in Zuid- en Noord-Holland. Het landoppervlak van Zuid-Holland bestaat er voor bijna zestig procent uit. Noord-Holland bestaat voor bijna de helft uit klei- en veengrond, Utrecht, Groningen en Zeeland voor ongeveer een kwart. In de oostelijke en zuidelijke provincies daarentegen komen deze gronden nauwelijks voor.

Tussen deze provincies bestaan aanzienlijke verschillen in het meest voorkomende type slechte grond. Klei komt het meest voor in Groningen (83 procent) en in Noord-Holland (56 procent). In de andere drie provincies komt kleiveen het meest voor: ruim zeventig procent in Zuid-Holland en bijna zestig procent in Utrecht en Zeeland.

Het aandeel veen in de klei- en veengronden is het grootst in de provincie Utrecht, namelijk 38 procent. Met negen procent is dat aandeel ook in Zuid-Holland nog aanzienlijk te noemen.

Woonkernen en buitengebieden

Het is voor een gemeente van belang of de klei- en veengrond zich in of bij de woonkern bevindt of daarbuiten. Het merendeel aan klei- en veenlagen, te weten ruim vierduizend vierkante kilometer, ligt buiten de woonkernen. Desondanks ligt nog bijna een kwart van die gronden in die kernen. Relatief gezien is dat zelfs meer dan in de buitengebieden. De twaalfhonderd vierkante kilometer klei- en veengrond in de woonkernen vormen tezamen twintig procent van het totale landoppervlak in die kernen. In de buitengebieden daarentegen beslaat het aandeel klei- en veengrond vijftien procent van het totale landoppervlak.

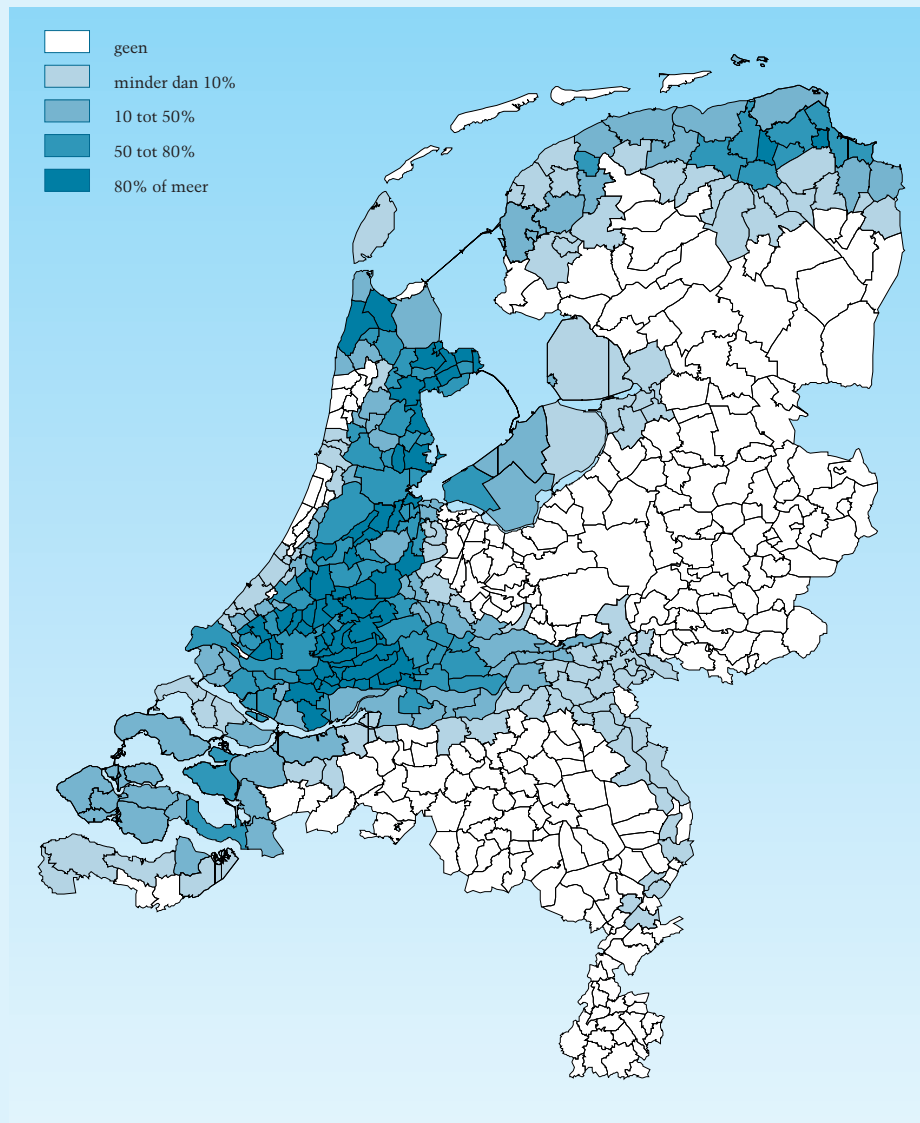
De verschillen in die relatieve aandelen klei- en veengronden tussen woonkernen en buitengebieden zijn het grootst in Flevoland en in Utrecht. In Flevoland bestaat 43 procent van het landoppervlak van de woonkernen uit klei en veen, terwijl klei- en veengronden in de buitengebieden daar slechts vijftien procent van het landoppervlak vormen. In de provincie Utrecht doet zich het omgekeerde voor. Klei en veen maken daar slechts vijftien procent van het landoppervlak van de woonkernen uit, terwijl zij daarbuiten 29 procent van het landoppervlak beslaan.

Gemeentefonds

De aanwezigheid van klei- en veengronden in een gemeente brengt extra uitgaven met zich mee. In de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt met deze extra kosten rekening gehouden. Hierbij wordt gekeken naar zowel het percentage slechte grond in zijn geheel als de diverse typen ‘slechte grond’ (klei, kleiveen, veen) en hun ligging binnen een gemeente. ◀

Bert Erwich en Mathieu Vliegen

Percentage klei- en veengronden onder het landoppervlak per gemeente, 1999

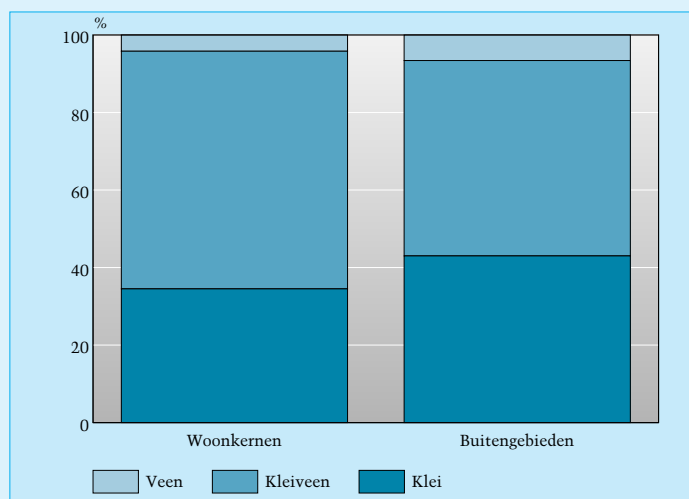

Klei- en veengronden komen het meest voor in het Groene Hart, met name in het oosten van Zuid-Holland en het grensgebied met Utrecht, in de randgemeenten ten zuiden en ten noorden van Amsterdam, in de Beemster en in West-Friesland. In het oosten en zuiden van Nederland met zijn overwegende zandgronden treft men die gronden uiteraard niet of nauwelijks aan.

Klei, kleiveen en veen

De gegevens over de klei- en veengronden zijn afgeleid uit de Basiskaart 'goede' en 'slechte' grond in Nederland in het kader van de Maatstaf Bodemgesteldheid van de voormalige Rijks Geologische Dienst. Het totale pakket aan slechte grond heeft minimaal een dikte van vijf meter binnen de eerste acht meter onder het maaiveld. Er is sprake van klei bij minder dan 50 centimeter veen; van kleiveen bij 50 tot 400 centimeter en van veen bij 400 centimeter of meer.

Woonkernen en buitengebieden

Provincies

